ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO

της 25ης Οκτωβρίου 2001 [1]

I — Εισαγωγή

A — Ιστορικό της διαφοράς

1. Κατόπιν ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν στον τομέα του πολυπροπυλενίου στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983 βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης [2], η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άνοιξε φάκελο όσον αφορά το χλωριούχο πολυβινύλιο (στο εξής: PVC)· διενήργησε τότε διαφόρους ελέγχους στα γραφεία των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και τους ζήτησε επανειλημμένως πληροφορίες.

2. Στις 24 Μαρτίου 1988, η Επιτροπή κίνησε αυτεπαγγέλτως, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, διαδικασία κατά δεκατεσσάρων παραγωγών PVC. Στις 5 Απριλίου 1988, απηύθυνε σε κάθε μία από τις επιχειρήσεις αυτές την ανακοίνωση των αιτιάσεων που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 [3]. Όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η ανακοίνωση των αιτιάσεων υπέβαλαν παρατηρήσεις τον Ιούνιο του 1988. Με εξαίρεση τη Shell International Chemical Company Ltd, η οποία δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα, ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους στη διάρκεια του Σεπτεμβρίου 1988.

3. Την 1η Δεκεμβρίου 1988, η συμβουλευτική επιτροπή για τις συμπράξεις και τις δεσπόζουσες θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) διατύπωσε τη γνώμη της επί του προσχεδίου αποφάσεως της Επιτροπής.

4. Κατά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 89/190/ΕΟΚ, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865, PVC) [4] (στο εξής: απόφαση PVC I). Με την απόφαση αυτή, η

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17.

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37.

4 — ΕΕ 1989, L 74, σ. 1.

Επιτροπή επέβαλε κυρώσεις, λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ), στους εξής παραγωγούς PVC: Atochem SA, BASF AG, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG (στο εξής: Hoechst), Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI), Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyl SA, Shell International Chemical Company Ltd, Solvay et Cie (στο εξής: Solvay) και Wacker-Chemie GmbH.

5. Όλες αυτές οι επιχειρήσεις, πλην της Solvay, προσέφυγαν κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή και ζήτησαν την ακύρωσή της.

6. Με διάταξη της 19ης Ιουνίου 1990, Norsk Hydro κατά Επιτροπής[5], το Πρωτοδικείο έκρινε απαράδεκτη την προσφυγή της επιχειρήσεως αυτής.

7. Προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των λοιπών υποθέσεων.

8. Με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής[6], το Πρωτοδικείο κήρυξε ανυπόστατη την απόφαση PVC I.

9. Κατόπιν αιτήσεως αναιρέσεως της Επιτροπής, το Δικαστήριο, με απόφαση της 15ης Ιουνίου 1994, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ.[7], αναίρεσε την απόφαση του Πρωτοδικείου και ακύρωσε την απόφαση PVC I.

10. Κατόπιν της αποφάσεως αυτής του Δικαστηρίου, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 27 Ιουλίου 1994, νέα απόφαση κατά των παραγωγών τους οποίους αφορούσε η απόφαση PVC I, εξαιρουμένων, ωστόσο, των Solvay και Norsk Hydro AS [απόφαση 94/599/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/31.865 — PVC) (ΕΕ L 239, σ. 14, στο εξής: απόφαση PVC II)]. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκαν στις επιχειρήσεις-αποδέκτες της αποφάσεως πρόστιμα του ίδιου ύψους με εκείνα που τους είχαν επιβληθεί με την απόφαση PVC I.

11. Η απόφαση PVC II περιέχει τις ακόλουθες διατάξεις:

«*Άρθρο 1*

Οι επιχειρήσεις BASF AG, DSM NV, Elf Atochem SA, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc,

5 — T-106/89, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή.

6 — T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, Συλλογή 1992, σ. II-315.

7 — C-137/92 P, Συλλογή 1994, σ. I-2555.

Limburgse Vinyl Maasschappij NV, Montedison SpA, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical [Company] Ltd και Wacker Chemie GmbH παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΚ συμμετέχοντας [μαζί με τη Norsk Hydro (...) και τη Solvay (...)] για τις περιόδους που προσδιορίζονται στην παρούσα απόφαση σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγεται στον Αύγουστο του 1980 περίπου και σύμφωνα με την οποία οι παραγωγοί που προμηθεύουν PVC στην Κοινότητα έλαβαν μέρος σε τακτικές συναντήσεις για να καθορίσουν τιμές-στόχους και ποσοστώσεις-στόχους, να σχεδιάσουν συντονισμένες πρωτοβουλίες για την αύξηση των τιμών και να ελέγξουν τη λειτουργία αυτών των συμπαιγνιών διακανονισμών.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, οι οποίες συνεχίζουν να δρουν στον τομέα του PVC στην Κοινότητα (πλην των Norsk Hydro και Solvay προς τις οποίες υφίσταται ήδη έγκυρη διαταγή παύσης της παράβασης), παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (αν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του PVC, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που ενδέχεται να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί σχετικά με τον τομέα PVC πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία να μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών, ειδικότερα δε οι επιχειρήσεις απέχουν από την ανταλλαγή μεταξύ τους κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

i) BASF AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU,

ii) DSM NV: πρόστιμο 600 000 ECU,

iii) Elf Atochem SA: πρόστιμο 3 200 000 ECU,

iv) Enichem SpA: πρόστιμο 2 500 000 ECU,

v) Hoechst AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU,

vi) Hüls AG: πρόστιμο 2 200 000 ECU,

vii) Imperial Chemical Industries plc: πρόστιμο 2 500 000 ECU,

viii) Limburgse Vinyl Maatschappij NV: πρόστιμο 750 000 ECU,

ix) Montedison SpA: πρόστιμο 1 750 000 ECU,

x) Société artésienne de vinyl SA: πρόστιμο 400 000 ECU,

xi) Shell International Chemical Company Ltd: πρόστιμο 850 000 ECU,

xii) Wacker-Chemie GmbH: πρόστιμο 1 500 000 ECU.»

Β — *Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου*

12. Με διάφορα δικόγραφα προσφυγής που κατατέθηκαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου κατά το χρονικό διάστημα από 5 έως 14 Οκτωβρίου 1994, οι επιχειρήσεις Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Elf Atochem SA (στο εξής: Elf Atochem), BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV και DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst, Société artésienne de vinyl SA, Montedison SpA, ICI, Hüls AG και Enichem SpA άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου.

13. Κάθε προσφεύγουσα ζήτησε την πλήρη ή τη μερική ακύρωση της αποφάσεως PVC II και, επικουρικώς, την ακύρωση του επι-

βληθέντος προστίμου ή τη μείωση του ύψους του. Επιπλέον, η Montedison SpA ζήτησε να υποχρεωθεί η Επιτροπή να την αποζημιώσει, λόγω των εξόδων που συνδέονταν με τη σύσταση εγγυήσεως και για όλα τα άλλα έξοδα που προέκυψαν από την απόφαση PVC II.

Γ — *Η απόφαση του Πρωτοδικείου*

14. Με απόφαση της 20ής Απριλίου 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής[8] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), το Πρωτοδικείο:

— συνεκδίκασε τις υποθέσεις προς έκδοση κοινής αποφάσεως·

— ακύρωσε το άρθρο 1 της αποφάσεως PVC II στο μέτρο που με το άρθρο αυτό γινόταν δεκτή η συμμετοχή της Société artésienne de vinyle SA στην προσαπτόμενη παράβαση μετά το πρώτο εξάμηνο του 1981·

— μείωσε τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις Elf Atochem, Société artésienne de vinyle SA και ICI, αντιστοίχως, σε 2 600 000, 135 000 και 1 550 000 ευρώ·

— απέρριψε τις προσφυγές κατά τα λοιπά·

— αποφάνθηκε επί των δικαστικών εξόδων.

Δ — *Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

15. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Ιουλίου 1999, η Montedison SpA (στο εξής: Montedison) άσκησε αναίρεση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.

16. Η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

— να ακυρώσει την απόφαση PVC II·

— να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου·

— να μειώσει το ύψος του προστίμου σε ένα ελάχιστο ποσό·

8 — T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94 (Συλλογή 1999, σ. II-931).

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα για τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και στα έξοδα της παρούσας διαδικασίας.

17. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα για τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και στα έξοδα της παρούσας διαδικασίας.

II — Ανάλυση

18. Προς στήριξη της αναιρέσεώς της, η αναιρεσείουσα επικαλείται *εννέα* λόγους αναιρέσεως.

Α — *Επί της παραλείψεως απαντήσεως σε έναν λόγο*

19. Η Montedison προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν εξέτασε τον πρώτο λόγο που προβάλλει στις σελίδες 2 έως 15 της προσφυγής της, τον οποίο αντλεί από την παράβαση των άρθρων 172 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 229 ΕΚ), 17 του κανονισμού 17, σε συνδυασμό με το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 83, παράγραφος 2, στοιχείο δ', ΕΚ).

20. Υπενθυμίζει συναφώς ότι τα άρθρα 172 της Συνθήκης και 17 του κανονισμού 17 απονέμουν στον κοινοτικό δικαστή έλεγχο πλήρους δικαιοδοσίας, δηλαδή απεριόριστη εξουσία εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών. Αφού το άρθρο 17 του κανονισμού 17 παρέχει ειδικότερα στον κοινοτικό δικαστή την εξουσία να άρει, να μειώσει ή να αυξήσει το πρόστιμο, η Επιτροπή δεν διατηρεί πλέον την εξουσία αυτή μετά την προσβολή της αποφάσεώς της. Στην πραγματικότητα, πραγματοποιείται οριστική μεταβίβαση της εξουσίας εκτιμήσεως υπέρ του κοινοτικού δικαστή. Κατά την Montedison, αν η Επιτροπή δεν είναι βέβαιη ότι η απόφασή της δεν είναι πλημμελής λόγω ελλείψεως τύπου, οφείλει, ενώπιον του επιληφθέντος δικαστηρίου, να ζητήσει επικουρικώς επί της ουσίας να καταδικαστεί ο αντίδικος σε πρόστιμο ίσο ή μεγαλύτερο, εφόσον το δικαστήριο αυτό μπορεί να αποφανθεί μόνον επί των αιτημάτων των διαδίκων και η Επιτροπή δεν έχει πλέον την εξουσία να λάβει απόφαση.

21. Πράγματι, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί το ότι η Επιτροπή μπορεί, εφόσον η διαδικασία εκκρεμεί ενώπιον του Πρωτοδικείου ή μετά την έκδοση της αποφάσεώς του, να επαναλάβει την απόφασή της, ενδεχομένως απεριορίστωσε περίπτωση μεταγενέστερων

προσφυγών. Προς στήριξη της αναλύσεως αυτής, επικαλείται την απόφαση Alpha Steel κατά Επιτροπής [9].

22. Ο λόγος αυτός υποδιαιρείται σε δύο χωριστές αιτιάσεις. Συγκεκριμένα, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, πρώτον, δεν απάντησε σε ένα από τα επιχειρήματά της. Δεύτερον, ζητεί από το Δικαστήριο να εξετάσει το ίδιο αυτό το επιχείρημα.

23. Ως προς την πρώτη αιτίαση, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το Πρωτοδικείο, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, ανάλυσε το ζήτημα ουσίας το οποίο αποτελεί αντικείμενο της αιτιάσεως της Montedison, δηλαδή το δικαίωμα της Επιτροπής να λάβει νέα απόφαση.

24. Ειδικότερα, καταδεικνύοντας στις σκέψεις 77 επ., καθώς και 95 επ., ότι το ζήτημα αυτό έπρεπε να αναλυθεί ως προς τις συνέπειες της ακυρωτικής αποφάσεως, συνέπειες οι οποίες εξαρτώνταν από τους λόγους ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε, έμμεσα αλλά υποχρεωτικά, τη θέση της αναιρεσείουσας ότι το γεγονός και μόνον ότι ο κοινοτικός δικαστής επελήφθη της υποθέσεως είχε ως αποτέλεσμα την απέκδυση της Επιτροπής από κάθε εξουσία προς λήψη αποφάσεως.

9 — Απόφαση της 3ης Μαρτίου 1982, 14/81 (Συλλογή 1982, σ. 749).

25. Επομένως, προκύπτει ότι, αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται η Montedison, το Πρωτοδικείο απάντησε στον λόγο που αυτή προέβαλε.

26. Επιπλέον, φρονώ ότι καλώς ο λόγος αυτός δεν έγινε δεκτός.

27. Υπογραμμίζω, πρώτον, ότι οι σκέψεις που διατυπώνει η αναιρεσείουσα ως προς την αδικία που προκύπτει από το ότι επετράπη στην Επιτροπή να εκδώσει νέα απόφαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, αποφεύγοντας τους λόγους που η επιχείρηση προέβαλε ενώπιον του δικαστή, δεν ασκούν επιρροή. Πράγματι, δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο στη συγκεκριμένη περίπτωση.

28. Προσθέτω ότι η θέση της αναιρεσείουσας εκφράζει μια εσφαλμένη αντίληψη της έννοιας της πλήρους δικαιοδοσίας. Πράγματι, η έννοια αυτή αφορά την έκταση των εξουσιών του κοινοτικού δικαστή που επιλαμβάνεται προσφυγής ακυρώσεως. Παρατηρεί ότι αυτός δικαιούται να υποκαταστήσει με την εκτίμησή του εκείνη της Επιτροπής και, επομένως, να αντικαταστήσει την απόφασή με μια άλλη.

29. Δεν έπεται ωστόσο ότι, όταν ο κοινοτικός δικαστής δεν άσκησε την εξουσία αυτή, όπως το Δικαστήριο με την απόφασή του του 1994, η Επιτροπή απεκδύθηκε υποχρεωτικά της υποθέσεως. Πράγματι, δεν υπάρχει καμία

δεσμευτική σχέση μεταξύ της δυνατότητας του Δικαστηρίου να υποκαταστήσει με την εκτίμησή του εκείνην της Επιτροπής και την αδυναμία της τελευταίας να αποφασίσει, όταν το Δικαστήριο δεν άσκησε την εξουσία αυτή.

30. Η συλλογιστική της αναιρεσείουσας είναι επίσης αντίθετη προς το άρθρο 176 της Συνθήκης, από το οποίο προκύπτει ότι το κοινοτικό όργανο που εξέδωσε την ακυρωθείσα πράξη οφείλει να συναγάγει τις συνέπειες της ακυρώσεως.

31. Αν η ακύρωση δεν συνοδεύεται από τον καθορισμό νέων προστίμων εκ μέρους του Δικαστηρίου, δεν μπορεί αυτεπαγγέλτως να θεωρηθεί, λόγω της υπάρξεως της πλήρους δικαιοδοσίας, ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι το πρόστιμο δεν έπρεπε σε καμιά περίπτωση να επιβληθεί.

32. Πράγματι, το περιεχόμενο της κρίσεως του Δικαστηρίου εξαρτάται αποκλειστικά από το διατακτικό της αποφάσεώς του και το σκεπτικό που αποτελεί το αναγκαίο στήριγμα.

33. Επιπροσθέτως, η έννοια της πλήρους δικαιοδοσίας, όπως προκύπτει τόσο από τη φρασεολογία του άρθρου 172 της Συνθήκης όσο και του άρθρου 17 του κανονισμού 17, αναφέρεται ρητά στην επιβολή κυρώσεων. Επομένως, δεν μπορεί να γίνεται παραπομπή σ' αυτά όταν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, η ακύρωση της προσβληθείσας πράξεως δεν έχει καμία σχέση με το ζήτημα αυτό.

34. Επομένως, επικαλούμενη την πλήρη δικαιοδοσία για να αμφισβητήσει την ύπαρξη της εξουσίας προς λήψη της αποφάσεως, που αποτελεί προηγούμενο για τον προσδιορισμό του πρόσφορου επιπέδου της ενδεχόμενης κυρώσεως, η αναιρεσείουσα της προσδίδει περιεχόμενο που δεν έχει.

35. Η προπαρατεθείσα απόφαση Alpha Steel κατά Επιτροπής, δεν αναιρεί το συμπέρασμα αυτό. Συγκεκριμένα, η υπόθεση αυτή αφορούσε την κατάσταση στην οποία, αντίθετα από την προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή εκδίδει νέα απόφαση ενώ η δικαστική διαδικασία κατά της προηγούμενης εκκρεμεί ακόμη. Εξάλλου, η απόφαση αυτή επιβεβαίωσε, εν πάση περιπτώσει, το δικαίωμα της Επιτροπής να εκδώσει νέα απόφαση.

36. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

B — *Επί της ελλείψεως αιτιολογίας σχετικά με τον δεύτερο λόγο της προσφυγής, την παράβαση των άρθρων 18 και 19 του κανονισμού 17, καθώς και των άρθρων 1 και 11 του κανονισμού 99/63*

37. Η Montedison υπενθυμίζει ότι, ενώπιον του Πρωτοδικείου, αμφισβήτησε την ύπαρξη

διοικητικής διαδικασίας η οποία οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως PVC II. Ο λόγος αυτός κατανοήθηκε από το Πρωτοδικείο ως ισχυρισμός περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, ενώ είχε ευρύτερο περιεχόμενο.

38. Η αναιρεσείουσα επικαλείται, στην επικεφαλίδα του λόγου αυτού, την έλλειψη αιτιολογίας. Ωστόσο, από τα επιχειρήματά της, συνοψισθέντα ανωτέρω, προκύπτει ότι στην πραγματικότητα αφορά κακή κατανόηση του λόγου της εκ μέρους του Πρωτοδικείου.

39. Επιβάλλεται να διαπιστωθεί, μαζί με την Επιτροπή, ότι η αναιρεσείουσα δεν παραθέτει καμία παράγραφο ούτε απόσπασμα της αποφάσεως στο οποίο να αναφέρεται ειδικότερα. Επομένως, δεν διευκρινίζει από ποιες σκέψεις της αποφάσεως συνάγει το σφάλμα στο οποίο υπέπεσε το Πρωτοδικείο.

40. Όμως, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να παραθέτει επακριβώς τα επικρινόμενα σημεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση [10].

41. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

10 — Διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψεις 36 έως 38).

42. Επικουρικώς μόνο, συνεπώς, θα κάνω τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

43. Το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο αντιλαμβάνεται τον λόγο της αναιρεσείουσας κατά ένα συγκεκριμένο τρόπο δεν μπορεί να εξομοιωθεί με έλλειψη αιτιολογίας. Είναι πιθανόν η αιτιολογία αυτή να φέρει το στίγμα νομικού σφάλματος, αλλά ο εσφαλμένος, ενδεχομένως, χαρακτήρας της αιτιολογίας δεν συνιστά ανύπαρκτη αιτιολογία.

44. Συναφώς, η επικεφαλίδα του λόγου αυτού αναφέρεται επίσης σε παράβαση των άρθρων 18 και 19 του κανονισμού 17, καθώς και των άρθρων 1 και 11 του κανονισμού 99/63.

45. Στο πλαίσιο αυτό, η αναιρεσείουσα προβάλλει, ουσιαστικά, ότι απέκειτο στην Επιτροπή να αιτιολογήσει την επιλογή της να λάβει εκ νέου απόφαση, έστω και αν είχε το ίδιο περιεχόμενο με την απόφαση PVC I. Όφειλε, κατά την αναιρεσείουσα, να δώσει εξηγήσεις ως προς το ότι υπήρχε ακόμη κοινοτικό ενδιαφέρον να αναζητηθούν οι κατηγορούμενοι βάσει περιστατικών που ανέρχονταν σε δέκα έτη και να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να εκφραστούν επί της νέας αυτής πτυχής.

46. Αυτή η υποχρέωση αιτιολογίας είναι το επιστέγασμα της διακριτικής της ευχέρειας.

47. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογίας που βαρύνει τον εκδότη της πράξεως εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως. Ειδικότερα, αν η απόφαση εκδόσεως μιας πράξεως εμπίπτει στη διακριτική εξουσία του εκδότη της πράξεως αυτής, δεν μπορεί συναφώς να απαιτείται ειδική αιτιολογία [11].

48. Όμως, δεν αμφισβητείται ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η απόφαση εκδόσεως ή όχι νέας πράξεως ενέπιπτε στη διακριτική αρμοδιότητα που έχει η Επιτροπή προς εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού.

49. Ασφαλώς, προέχει να γίνει διάκριση, στο πλαίσιο αυτό, της υποχρεώσεως αιτιολογίας του ίδιου του γεγονότος της εκδόσεως της πράξεως, αντικείμενο του λόγου τον οποίο διατύπωσε η αναιρεσείουσα, από την υποχρέωση αιτιολογήσεως του περιεχομένου της αποφάσεως, της οποίας την παράβαση δεν επικαλείται εν προκειμένω η αναιρεσείουσα και που συνεπάγεται ότι η αιτιολογία αυτή πρέπει να διευκρινίζει, κατά τρόπο επαρκή, τη φύση της παραβάσεως που προσάπτεται στον αποδέκτη της αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή κρίνει ότι βρίσκεται ενώπιον μιας τέτοιας παραβάσεως και τις υποχρεώσεις που προτίθεται να επιβάλει στον αποδέκτη.

50. Επομένως, η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να αιτιολογήσει την επιλογή της να εκδώσει νέα απόφαση ούτε, κατά μείζονα λόγο, να ακούσει τις επιχειρήσεις ως προς το ζήτημα αυτό.

51. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Γ — *Επί της μη εξετάσεως του οικονομικού πλαισίου*

52. Η Montedison προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν προέβη σε εξέταση του οικονομικού πλαισίου που είναι αναγκαία πριν από κάθε υπόθεση στον τομέα του ανταγωνισμού, ιδίως αν η απόφαση επιβάλλει πρόστιμο [12].

53. Το Πρωτοδικείο αρκέστηκε στο να συνοψίσει σε μερικές γραμμές, στη σκέψη 736 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τη θέση της αναιρεσείουσας με την οποία καταλογίζει τα αμφισβητούμενα περιστατικά στην πετρελαϊκή κρίση η οποία, εντός μερικών ετών, υποχρέωσε περισσότερους από τους μισούς παραγωγούς PVC να εγκαταλείψουν τον τομέα. Όμως, από το πλαίσιο αυτό θα προέκυπτε η πλήρης νομιμότητα, αλλά και ο απαραίτητος χαρακτήρας των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των παραγωγών. Οι συναντήσεις αυτές είχαν απλώς ως σκοπό να μειώσουν τις ζημίες.

54. Στη σκέψη 740 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε επομένως ότι, ναι μεν η κατάσταση κρίσεως

11 — Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1989, 247/87, Star Fruit κατά Επιτροπής, (Συλλογή 1989, σ. 291).

12 — Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1967, 23/67, Brasserie de Haecht (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 629).

στην αγορά μπορούσε να δικαιολογήσει απαλλαγή βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ωστόσο, μια τέτοια εξαίρεση ουδέποτε ζητήθηκε. Πράγματι, η κατάσταση δεν επέβαλλε καμία εξαίρεση, αφού η σύμπραξη δεν μπορούσε να συσταθεί από ένα σύνολο συμπεριφορών που κάθε επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να έχει για λόγους τόσο νομικούς όσο και οικονομικούς.

55. Αντίθετα, απ' ό,τι μπορούσε να καταστήσει πιστευτό η επικεφαλίδα του λόγου αυτού, η αναιρεσείουσα δεν προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη το οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εκδηλώθηκαν οι προσαπτόμενες συμπεριφορές. Στην πράξη, του προσάπτει ότι δεν συνήγαγε τις συνέπειες που αυτή φρονούσε ότι έπρεπε να συναγάγει.

56. Η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας στερείται προφανώς οποιουδήποτε ερείσματος.

57. Συγκεκριμένα, ούτε από τη φρασεολογία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ούτε από τη νομολογία, ακόμη δε λιγότερο από το προοίμιο της Συνθήκης ΕΚ, που παραθέτει η Montedison, προκύπτει ότι η ύπαρξη κρίσεως στην αγορά μπορεί να αφαιρέσει από τις συμπράξεις επί των τιμών τον νοθεύοντα τον ανταγωνισμό χαρακτήρα τους.

58. Το γεγονός ότι οι παραγωγοί έκριναν επιθυμητές τις συμπράξεις για να μειώσουν τις ζημίες, ακόμη και απαραίτητες για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους, δεν αλλάζει σε τίποτε αυτή την αναπόφευκτη διαπίστωση.

59. Επομένως, συμμερίζομαι τη θέση που έλαβε το Πρωτοδικείο, το οποίο, στις σκέψεις 740 και 741 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, εκφράστηκε ως εξής:

«Το γεγονός ότι ο τομέας του PVC αντιμετώπιζε, την εποχή των πραγματικών περιστατικών που προσάπτονται στις προσφεύγουσες, σοβαρή κρίση δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Αυτή η κατάσταση της αγοράς μπορεί μεν, ενδεχομένως, να ληφθεί υπόψη προκειμένου να χορηγηθεί, κατ' εξαίρεση, απαλλαγή δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι οι παραγωγοί PVC ουδέποτε υπέβαλαν τέτοια αίτηση απαλλαγής, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 17. Πρέπει, τέλος, να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή δεν αγνόησε, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως στην οποία προέβη, την κρίση που γνώριζε ο τομέας, όπως προκύπτει ιδίως από το σημείο 5 της επίδικης αποφάσεως. Εξάλλου, την έλαβε υπόψη της κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου.

Κατά πάγια νομολογία, προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, περιττεύει η λήψη υπόψη των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας, εφόσον φαίνεται ότι η συμφωνία

αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς (μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, συγκεκριμένα σ. 374). Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως που προβάλλουν οι προσφεύγουσες, στο μέτρο που υπονοεί ότι απαιτείται απόδειξη πραγματικών αποτελεσμάτων θιγόντων τον ανταγωνισμό, ενώ έχει αποδειχθεί ο αντίθετος προς τους κανόνες του ανταγωνισμού σκοπός των προσαπτομένων στις προσφεύγουσες συμπεριφορών, δεν μπορεί να γίνει δεκτός.»

60. Το Πρωτοδικείο μας παρέχει επίσης την απάντηση στο επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει το αποτέλεσμα της συμπράξεως επί των τιμών της αγοράς.

61. Η θέση αυτή έρχεται σε αντίθεση τόσο προς την πάγια νομολογία στην οποία παρέπεμψε το Πρωτοδικείο, όσο και προς το ίδιο το γράμμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, από το οποίο προκύπτει ότι μια συμφωνία αντιβαίνει προς αυτό εφόσον το αντικείμενό της *ή* το αποτέλεσμά της είναι αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού. Επομένως, για να στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 85 αρκεί ότι η συμφωνία, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα ενδεχόμενα αποτελέσματά της, έχει αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού.

62. Ματαίως η αναιρεσείουσα επικαλείται εδώ την απόφαση «χαρτόνι» του Πρωτοδικείου, από την οποία προκύπτει ότι η Επιτροπή έπρεπε να αποδείξει ότι το επίπεδο τιμών συναλλαγής έπρεπε να είναι κατώτερο αν δεν υπήρχε η συμπαιγνία [13].

63. Πράγματι, η κρίση αυτή του Πρωτοδικείου έγινε στο πλαίσιο υποθέσεως στην οποία η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η σύμπραξη είχε αποτέλεσμα επί των τιμών. Υποχρεωτικά προέκυπτε ότι σ' αυτήν απέκειτο να το αποδείξει. Αντιθέτως, ουδόλως συνάγεται ότι μόνον οι συμφωνίες που έχουν αποτέλεσμα αντίθετο προς τον ανταγωνισμό μπορούν να αποτελέσουν παράβαση της Συνθήκης, ενώ εκείνες των οποίων το αντικείμενο είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού αλλά οι οποίες, για τον ένα ή τον άλλο λόγο, δεν είχαν το αποτέλεσμα αυτό, εκφεύγουν ως εκ τούτου από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

64. Ο ισχυρισμός της Montedison ότι η ερμηνεία που δέχθηκε το Πρωτοδικείο είχε ως αποτέλεσμα να ευνοήσει τους παραγωγούς τελικών προϊόντων PVC σε σχέση με τους παραγωγούς της πρώτης ύλης δεν πείθει ούτε αυτή. Συγκεκριμένα, όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, ουδόλως γίνεται λόγος στο κοινοτικό δίκαιο για προτίμηση που παρέχεται στη μια ή την άλλη κατηγορία επιχειρήσεων αφού οι συμφωνίες που είναι αντίθετες προς τους κανόνες ανταγωνισμού απαγορεύονται σε όλα τα επίπεδα.

65. Επιπλέον, είναι αναμφισβήτητο ότι αν το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει τις συμπράξεις

13 — Απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, T-338/94, Finnboard κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1617, σκέψη 324).

μεταξύ παραγωγών αυτό γίνεται για την προστασία των καταναλωτών σε όλα τα επίπεδα, είτε πρόκειται για τον τελικό καταναλωτή ή τον ενδιάμεσο παραγωγό, που ο ίδιος είναι καταναλωτής πρώτης ύλης.

66. Η Montedison προσάπτει, εξάλλου, στην Επιτροπή ότι από τα προβαλλόμενα αποδεικτικά στοιχεία συνήγαγε ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες συμμετείχαν στις συναντήσεις είχαν λάβει μέρος στην παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, χωρίς να αποδείξει ότι «παράνομες δραστηριότητες αναπτύσσονται μαζί με νόμιμες δραστηριότητες».

67. Στον βαθμό που το επιχείρημα αυτό αποβλέπει στο να προσάψει στο Πρωτοδικείο ότι δεν ακύρωσε την απόφαση λόγω του γεγονότος αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή και παρατίθενται στην απόφαση προκύπτει ότι οι εν λόγω συναντήσεις είχαν αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού [14], πράγμα που υποχρεωτικά συνεπάγεται ότι στις συναντήσεις αυτές αναπτύσσονταν παράνομες δραστηριότητες.

68. Όμως, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, όταν επιλαμβάνεται ατιήσεως αναιρέσεως, να αμφισβητήσει την αξιολόγηση των αποδείξεων στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο, εκτός της περιπτώσεως αλλοιώσεως των αποδείξεων αυτών [15], στην οποία η αναιρεσείουσα αναφέρεται γενικά.

69. Ωστόσο, δεν προκύπτει από κανένα στοχείο του φακέλου ότι οι αποφάνσεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως σχετικά με την απόδειξη του αντίθετου προς τους κανόνες ανταγωνισμού αντικειμένου των συναντήσεων, στις σκέψεις 679 έως 686 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, συνιστούν αλλοίωση.

70. Η ίδια αντίρρηση πρέπει να διατυπωθεί, mutatis mutandis, κατά της επικρίσεως της αναιρεσείουσας ότι κακώς το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ο καθορισμός των ευρωπαϊκών τιμών στόχου αλλοίωσε υποχρεωτικά τον ανταγωνισμό στην αγορά PVC και το περιθώριο διαπραγματεύσεως των αγοραστών είχε έτσι περιοριστεί.

71. Τέλος, η Montedison ισχυρίζεται ότι «η ισότητα στην οποία στηρίζεται η απόφαση του Πρωτοδικείου: συναντήσεις μεταξύ παραγωγών = πρωτοβουλίες επί των τιμών = ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών = κατανομή των μεριδίων αγοράς είναι παράνομη». Συναφώς, παραθέτει τη σκέψη 119 της αποφάσεως Buchmann κατά Επιτροπής [16].

14 — Σκέψεις 679 έως 686 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

15 — Βλ., ως παράδειγμα πάγιας νομολογίας, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2001, C-315/99 P, Ismeri Europa κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή 2001, σ. I-5281, σκέψη 48).

16 — Απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, T-295/94 (Συλλογή 1998, σ. II-813).

72. Ωστόσο, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, αντίθετα από τη συλλογιστική που οδήγησε στην εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή δεν συνήγαγε από τη συμμετοχή και μόνον στις συναντήσεις σχετικά με τις τιμές τη συμμετοχή της επιχειρήσεως σε σύμπραξη κατανομής των μεριδίων αγοράς.

73. Συγκεκριμένα, στην απόφαση [της Επιτροπής] και στη δικαστική απόφαση PVC II, η απόδειξη της συμμετοχής στις διάφορες πτυχές της παραβάσεως στηρίζεται σε πολλά άμεσα στοιχεία, μεταξύ άλλων σε γραπτές αποδείξεις, που το Πρωτοδικείο αναλύει άλλωστε λεπτομερώς στις σκέψεις 535 έως 687 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

74. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Δ — *Επί της παραγραφής*

75. Η Montedison προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, στις σκέψεις 1089 επ. της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, εφάρμοσε εσφαλμένα τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος [17].

17 — ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241.

76. Ειδικότερα, κακώς έκρινε ότι η παραγραφή είχε ανασταλεί κατά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών που στρέφονταν κατά της αποφάσεως PVC I, παρατηρώντας ότι το άρθρο 3 του κανονισμού 2988/74, δυνάμει του οποίου η παραγραφή αναστέλλεται για όσο χρόνο η «απόφαση της Επιτροπής» αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον του κοινοτικού δικαστή, δεν έχει νόημα παρά μόνον αν η απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε η παράβαση και επιβλήθηκε πρόστιμο ακυρωθεί.

77. Κατ' ουσίαν, η θέση της αναιρεσείουσας αποτελείται ουσιαστικά από δύο ισχυρισμούς. Πρώτον, υποστηρίζει ότι η προσφυγή κατά της αποφάσεως με την οποία επιβάλλεται πρόστιμο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της παραγραφής.

78. Συγκεκριμένα, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα προέκυπτε η συνέπεια, χαρακτηρισθείσα «τερατώδης» από την αναιρεσείουσα ότι η Επιτροπή μπορούσε, επ' άπειρον, να επανεκδίδει τις πράξεις, παρά τα τυπικά ελαττώματα.

79. Η Επιτροπή προβάλλει, ορθώς κατ' εμέ, ότι ο φόβος αυτός δεν δικαιολογείται αντι-

κειμενικά αφού η επανέκδοση μιας πράξεως δεν μπορεί να γίνει παρά μόνον αν η ακύρωση οφειλόταν αποκλειστικά σε απλούς διαδικαστικούς λόγους και μετά την επανάληψη της διαδικασίας από το σημείο που προηγήθηκε της πράξεως κατά το οποίο διαπιστώθηκε ότι εμφάνιζε τυπικό ελάττωμα.

80. Υπενθυμίζω εξάλλου ότι κατά το άρθρο 3 του κανονισμού 2988/74, «η παραγραφή του δικαιώματος διώξεως αναστέλλεται για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία προσβολής της αποφάσεως της Επιτροπής ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων». Η φρασεολογία αυτή φαίνεται επαρκώς σαφής ώστε να μην αφήνει θέση για αμφιβολία.

81. Η αναιρεσείουσα αφήνει να νοηθεί ότι η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή μόνον αν η απόφαση της Επιτροπής που αποτελεί αντικείμενο προσφυγής ήταν μέτρο ανακρίσεως. Ωστόσο, θα ήταν παράδοξο η διάταξη αυτή να έχει εφαρμογή στις αποφάσεις που αφορούν μέτρο ανακρίσεως και όχι στην απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η παράβαση και επιβάλλεται πρόστιμο.

82. Τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο αφού, αν γίνει δεκτή η θέση της αναιρεσείουσας, καμία διάταξη του κανονισμού δεν θα έχει εφαρμογή στην ακύρωση της πράξεως, ενώ η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αναφέρεται στην ανάγκη να θεσπιστεί μια πλήρης ρύθμιση.

83. Η αναιρεσείουσα προσπαθεί ασφαλώς να αποφύγει τη συνέπεια αυτή προβάλλοντας ότι το άρθρο 6 του κανονισμού έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Από την απλή ανάγνωση της διατάξεως αυτής προκύπτει αμέσως η ματαιότητα της προσπάθειας αυτής.

84. Πράγματι, αδιαμφισβήτητα προκύπτει από τη φρασεολογία του άρθρου αυτού ότι αυτό αφορά την παραγραφή στον τομέα εκτελέσεως μιας αποφάσεως. Όμως, το πρόβλημα αυτό εξ ορισμού μπορεί να τεθεί μόνον όταν η απόφαση για την οποία γίνεται λόγος δεν ακυρώθηκε, όπως εν προκειμένω.

85. Ως εκ τούτου, το άρθρο 6 του κανονισμού προδήλως δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση.

86. Επομένως, καλώς το Πρωτοδικείο εφάρμοσε το άρθρο 3 του κανονισμού.

87. Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι, έστω και αν υποτεθεί ακριβής η συλλογιστική του Πρωτοδικείου, θα πρέπει ακόμη η νέα πράξη με την οποία διακόπτεται η παραγραφή να εκδοθεί τουλάχιστον πέντε έτη μετά την προηγούμενη. Η πράξη αυτή δεν θα μπορούσε να είναι η προσβληθείσα απόφαση, η οποία κατέστη, βάσει του άρθρου 174 της Συνθήκης, «άκυρη και στερούμενη εννόμου αποτελέσματος», και ως εκ τούτου απώλεσε κάθε ισχύ ως προς την παραγραφή, αλλά η ανακοίνωση των αιτιά-

σεων. Εν πάση περιπτώσει, τόσο η απόφαση PVC I όσο και η ανακοίνωση των αιτιάσεων εκδόθηκαν περισσότερο από πέντε έτη πριν την απόφαση PVC II.

88. Ευθύς εξ αρχής παρατηρώ ότι ο δεύτερος αυτός ισχυρισμός της αναιρεσείουσας αποκαλύπτει πρόδηλη αντίφαση. Συγκεκριμένα, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι ο ισχυρισμός αυτός προβλήθηκε, έστω και αν θεωρηθεί ακριβής η συλλογιστική του Πρωτοδικείου. Όμως, ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι ακριβής παρά μόνον αν θεωρηθεί ότι η προσφυγή κατά της αποφάσεως PVC I δεν ανέστειλε την παραγραφή του δικαιώματος της Επιτροπής να ενεργήσει και, επομένως, η θέση του Πρωτοδικείου είναι συναφώς εσφαλμένη.

89. Αρκεί η παραπομπή, στο πλαίσιο αυτό, στην εξακρίβωση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο στη σκέψη 1101 της αποφάσεώς του από την οποία προκύπτει ότι, αν, σύμφωνα με τη θέση του Πρωτοδικείου την οποία συμμερίζομαι, θεωρηθεί η παραγραφή ως ανασταλείσα κατά τη δικαστική διαδικασία, η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει πρόστιμα δεν είχε παραγραφεί στις 27 Ιουλίου 1994, ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως PVC II.

90. Ο δεύτερος ισχυρισμός της αναιρεσείουσας, επομένως, αποτελεί τη συνέπεια του πρώτου και όχι πρόσθετο επιχείρημα.

91. Όμως, νομίζω ότι απέδειξα τον εσφαλμένο χαρακτήρα του πρώτου ισχυρισμού της αναιρεσείουσας. Συνεπώς, ο δεύτερος ισχυρισμός υποχρεωτικά στερείται ερείσματος.

92. Τέλος, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί το ότι οι πράξεις οι οποίες διακόπτουν την παραγραφή και που έγιναν δεκτές από το Πρωτοδικείο δεν ασκούν επιρροή. Του προσάπτει ότι έκρινε ότι η εκ μέρους της Επιτροπής πραγματοποίηση των ελέγχων στις εταιρίες ICI, Shell International Chemical Company Ltd και DSM, στις 21, 22 και 23 Νοεμβρίου 1983, είχαν διακόψει έναντι αυτής την παραγραφή. Υποστηρίζει ότι οι εν λόγω έλεγχοι δεν μπορούσαν να αναπτύξουν το αποτέλεσμα αυτό, αφού είχε εκχωρήσει τον κλάδο PVC δέκα μήνες ενωρίτερα.

93. Η ανάλυση αυτή είναι εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, εξ ορισμού, η παραγραφή του δικαιώματος διώξεως υφίσταται έναντι της επιχειρήσεως η οποία αποτελεί αντικείμενο των διώξεων αυτών, δηλαδή της επιχειρήσεως για την οποία προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ευθύνεται για τη διωκόμενη παράβαση.

94. Όμως, γίνεται δεκτό ότι μια επιχείρηση μπορεί κάλλιστα να ευθύνεται για παραβάσεις διαπραχθείσες προηγουμένως από έναν από τους κλάδους της με τον οποίο δεν έχει πλέον σχέσεις κατά τη στιγμή που κινήθηκε η διαδικασία διώξεως σχετικά με τις παραβάσεις αυτές.

95. Το γεγονός και μόνον ότι η Montedison εκχώρησε τον κλάδο PVC πριν την εκτέλεση ορισμένων ελέγχων στο πλαίσιο της διαδικασίας παραβάσεως PVC συνεπάγεται, επομένως, ότι δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διώξεων σχετικά με τις συμπεριφορές του κλάδου αυτού και, επομένως, γι' αυτόν τον λόγο το αποτέλεσμα διακοπής της παραγραφής από τους εν λόγω ελέγχους να την αφορά.

96. Η Montedison προβάλλει επίσης ότι, στο πλαίσιο αυτό, η διακοπή της παραγραφής προϋποθέτει την ύπαρξη πράξεως κοινοποιήσεως ή γραπτής εντολής ελέγχου. Όμως, η ύπαρξη τέτοιων πράξεων, προγενεστέρων της κοινοποιήσεως των αιτιάσεων, δεν αποδείχθηκε.

97. Συναφώς, επιβάλλεται η παραπομπή στο άρθρο 2 του κανονισμού 2988/74 το οποίο ορίζει ότι οι πράξεις που διακόπτουν την παραγραφή είναι «κάθε πράξη της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής, η οποία αποσκοπεί στη διενέργεια ανακρίσεως ή στη δίωξη της παραβάσεως».

98. Ως εκ τούτου, αντίθετα από τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, η διάταξη αυτή δεν επιβάλλει για τη διακοπή της παραγραφής πράξη κοινοποιηθείσα ή γραπτή εντολή ελέγχου.

99. Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει επίσης να απορριφθεί και, κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός στο σύνολό του.

Ε — *Επί της προσβολής του δικαιώματος για μια δίκαιη δίκη, παραβάσεως των άρθρων 48, παράγραφος 2, και 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, καθώς και παραβιάσεως της αρχής της προσωπικής ευθύνης, λόγω των λεπτομερειών οργανώσεως της προφορικής διαδικασίας*

100. Η Montedison προβάλλει ότι η πρόσκληση για την παρουσίαση κοινής προφορικής άμυνας κατά την προφορική διαδικασία, την οποία με επιμονή διατύπωσε το Πρωτοδικείο, δεν συμβιβαζόταν με το δικαίωμα για μια δίκαιη δίκη που καθιερώνει το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, της 4ης Νοεμβρίου 1950, και ότι τα άρθρα 64 επ. του Κανονισμού Διαδικασίας δεν προβλέπουν κοινή συλλογική άμυνα.

101. Μια τέτοια άμυνα θα υποχρέωνε, στην ανάγκη, να αποκλειστούν από την άμυνα ορισμένα επιχειρήματα, αποδείξεις και θέσεις οι οποίες δεν είναι κοινές για το σύνολο των προσφευγουσών επιχειρήσεων. Εξάλλου, η επιβολή της ισοδυναμεί με το ότι θεωρείται αποδειχθείσα η ενοχή των επιχειρήσεων.

102. Η Επιτροπή, αφού υπέμνησε ότι συνεργάστηκε στη δικαστική διαδικασία,

παρατηρεί πάντως ότι δεν διαπίστωσε τίποτε απ' ό,τι ισχυρίζεται η Montedison. Κατ' αυτήν, το Πρωτοδικείο ούτε επέβαλε ούτε ζήτησε «κατά τρόπο πιεστικό» ο,τιδήποτε από την αναιρεσείουσα. Περιορίστηκε να προτείνει, πολύ λογικά, προκειμένου να αποφευχθούν οι επαναλήψεις, οι διάδικοι οι οποίοι επιθυμούσαν να προβάλουν πανομοιότυπα επιχειρήματα να το πράξουν από κοινού, πράγμα που οι αναιρεσείουσες αποδέχθηκαν ελεύθερα.

103. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν προσκομίζει κανένα αποδεικτικό στοιχείο ενός ενδεχόμενου καταναγκασμού. Όμως, δεν μπορεί να προσάπτεται στο Πρωτοδικείο η απλή πρόσκληση που απευθύνθηκε στις αναιρεσείουσες. Δεδομένου ότι η Montedison επικαλείται την ύπαρξη καταναγκασμού, ή εν πάση περιπτώσει, μιας «πιεστικής προσκλήσεως», σ' αυτήν απόκειται να προσκομίσει την απόδειξη των ισχυρισμών της.

104. Δεδομένου ότι δεν προσκόμισε το ελάχιστο στοιχείο που μπορούσε να στηρίξει τους ισχυρισμούς αυτούς, πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί.

105. Η Montedison υποστηρίζει ακόμη ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η οργάνωση κοινής άμυνας είχε ως συνέπεια ότι το Πρωτοδικείο αγνόησε πλήρως δύο από τις κύριες θέσεις της, όπως αυτό προκύπτει από τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως.

106. Από την πραγματοποιηθείσα ανωτέρω εξέταση των λόγων αυτών προκύπτει ότι η αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο αγνόησε τις θέσεις της αναιρεσείουσας, στερείται, κατ' εμέ, ερείσματος.

107. Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

108. Η Montedison προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο απέφυγε να αναλύσει τις αποδείξεις που αναφέρονταν στο δικόγραφό της, ενώ από τις αποδείξεις αυτές προέκυπτε ότι από κανένα από τα συλλεγέντα από την Επιτροπή έγγραφα δεν προέκυπτε ότι η επιχείρηση αυτή περιλαμβανόταν στους συμμετέχοντες στις διαπιστωθείσες παραβάσεις.

109. Η κριτική αυτή έρχεται σε ευθεία αντίφαση με τις διαπιστώσεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, από την οποία προκύπτει, αντιθέτως, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε λεπτομερώς τα στοιχεία που προέβαλε η αναιρεσείουσα.

110. Έτσι, υπέμνησε σε διάφορες σκέψεις της αποφάσεώς του τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας σχετικά με την έλλειψη αποδεικτικής ισχύος των στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή[18] και το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα δεν μνημονεύεται σε ορισμένα

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, σκέψεις 574, 576 και 579.

έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή [19]. Εν συνεχεία προέβη σε λεπτομερή ανάλυση των στοιχείων του φακέλου σχετικά με τη συμμετοχή της αναιρεσείουσας στην παράβαση [20].

111. Επομένως, δεν συμμερίζομαι την άποψη της αναιρεσείουσας, ότι το Πρωτοδικείο απέφυγε να εξετάσει τα επιχειρήματά της. Αντίθετα, είναι δύσκολο να απαλλαγεί κανείς από την εντύπωση ότι η πραγματική μομφή της αναιρεσείουσας δεν είναι η έλλειψη εξετάσεως εκ μέρους του Πρωτοδικείου, αλλά μάλλον το αποτέλεσμα στο οποίο αυτό κατέληξε.

112. Επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων εμπίπτει στα πραγματικά ζητήματα τα οποία το Δικαστήριο, επιβαλαμβανόμενο αιτήσεως αναιρέσεως, δεν μπορεί να τα εξετάσει εκ νέου, εκτός αλλοιώσεως, πράγμα που δεν ισχυρίζεται η αναιρεσείουσα.

113. Εξάλλου, μια τέτοια αλλοίωση προκύπτει ακόμη λιγότερο από τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που μνημονεύθηκαν ανωτέρω αφού αυτό έκανε μνεία δέσμης στοιχείων τα οποία δεν αμφισβήτησε η αναιρεσείουσα, όπως το γεγονός ότι αυτή μνημονεύεται τόσο από την ICI όσο και την BASF, ή ακόμη το σημείωμα που απηύθυνε ο διευθυντής του τμήματος πετροχημικών της Montedison στην ICI, ή ακόμη τις εξελίξεις στην ιταλική αγορά, στοιχεία από τα οποία μπόρεσε να συναγάγει τη συμμετοχή της αναιρεσείουσας στην παράβαση.

19 — Βλ., επί του ζητήματος αυτού, σκέψεις 711 και 892 επ. της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

20 — Σκέψεις 898 έως 908 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

114. Ο ισχυρισμός της αναιρεσείουσας ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε τελικά ένα μόνο αποδεικτικό στοιχείο κατ' αυτής και εξέτασε μόνο ένα από τα επιχειρήματά της σχετικά με τις αποδείξεις που ήσαν ευνοϊκές γι' αυτήν, είναι επομένως ανακριβείς.

115. Το ίδιο ισχύει και για τον ισχυρισμό της Montedison ότι, στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, το Πρωτοδικείο διέπραξε σφάλμα.

116. Συγκεκριμένα, η αναιρεσείουσα, παραθέτοντας διάφορα αποσπάσματα της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, προσπαθεί να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο έδωσε στο επιχείρημά της απρόσφορη απάντηση.

117. Συναφώς, υπογραμμίζει ότι, εκθέτοντας ότι οι ICI και BASF είχαν αναφέρει ονομαστικά τη Montedison και όχι την Montedipe, απέβλεπε στο να αποδείξει ότι η συμμετοχή της στην παράβαση υποχρεωτικά έπαυσε την 1η Ιανουαρίου 1981, ημερομηνία κατά την οποία η Montedipe ανέλαβε τη δραστηριότητα παραγωγής PVC της Montedison.

118. Όμως, κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο απάντησε στο επιχείρημα αυτό στις σκέψεις 984 και 985 της αποφάσεώς του καταλογίζοντας την ευθύνη στη μητρική εταιρία Montedison για τις συμπεριφορές της θυγατρικής της Montedipe, πράγμα που είναι εντελώς διαφορετικό πρόβλημα από το ζήτημα της αποδείξεως της συμμετοχής της

στην παράβαση, που έθεσε με τον προβληθέντα λόγο.

119. Ωστόσο, παραλείπει να παραθέσει τις σκέψεις 901 και 902 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως όπου το Πρωτοδικείο εξέτασε ρητά το ζήτημα της αποδείξεως που συνδέεται με τις δηλώσεις των ICI και BASF και τη μεταβολή που επήλθε στις δραστηριότητες PVC της Montedison.

120. Το Πρωτοδικείο αναφέρει τα εξής:

«Ασφαλώς, η ICI και η BASF κατονόμασαν τη Montedison και όχι τη Montedipe, η οποία συνέχισε τη δραστηριότητα της παραγωγής PVC της Montedison από 1ης Ιανουαρίου 1981. Ωστόσο, από αυτό δεν μπορεί να συναχθεί ότι η Montedison παρέμεινε αμέτοχη στην προσαπτόμενη παράβαση ήδη από την 1η Ιανουαρίου 1981.

Πράγματι, η Montedison μεταβίβασε μεν τις δραστηριότητας παραγωγής στη Montedipe τον Ιανουάριο του 1981, μόλις όμως το 1983 εγκατέλειψε κάθε δραστηριότητα στον τομέα του PVC (βλ., ιδίως, επίδικη απόφαση, σημείο 13, πρώτο εδάφιο). Επιπλέον, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα αναγνώρισε ότι, καθ' όλη αυτήν την περίοδο, κατείχε, άμεσα ή μέσω ελεγχομένων από αυτήν εταιριών, ολόκληρο το κεφάλαιο της Montedipe. Τέλος, το σημείωμα της ICI της 15ης Απριλίου 1981, το οποίο συμβάλλει στην απόδειξη των συστημάτων ελέγχου των όγκων των πωλήσεων μεταξύ παραγωγών, αποτελεί καταγραφή μηνύματος που είχε αποσταλεί από τον διευθυντή του τμήματος πετροχημικών της Montedison (βλ. ανωτέρω σκέψεις 599 έως 601), πράγμα το οποίο επιβεβαιώνει ότι η τελευταία αυτή εταιρία δεν παρέμεινε αμέτοχη στην προσαπτόμενη παράβαση, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της.»

121. Επομένως, το Πρωτοδικείο αδιαμφισβήτητα εξέτασε ορθά το επιχείρημα της αναιρεσείουσας.

122. Ως προς το επιχείρημα που αντλείται από τα άρθρα 64 επ. του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις αυτές δεν αποκλείουν τη δυνατότητα το Πρωτοδικείο να προτείνει στους διαδίκους να αποφύγουν τις επαναλήψεις παρουσιάζοντας από κοινού τα πανομοιότυπα επιχειρήματα. Πράγματι, μπορεί να θεωρηθεί ότι πρόκειται για μέτρο που αποβλέπει στο να «εξασφαλίζ[ει] την ομαλή εξέλιξη της έγγραφης ή προφορικής διαδικασίας» κατά την έννοια του άρθρου 64, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

ΣΤ — *Επί της παραβάσεως του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και του άρθρου 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου*

123. Η Montedison παρατηρεί ότι, στις σκέψεις 903 και 904 της αναιρεσιβαλλόμενης

αποφάσεως, το Πρωτοδικείο δέχθηκε την ύπαρξη ενός συστήματος ποσοστώσεων ή ενός αντισταθμιστικού μηχανισμού, βάσει ενός εγγράφου το οποίο ανέφερε εμμέσως τη Montedison και ότι επέμεινε στην αύξηση των ποσοστώσεων που ζήτησε η εταιρία ICI.

124. Του προσάπτει ότι δεν έλαβε υπόψη την εξήγηση που αυτή παρέσχε στις σελίδες 46 και 47 του εισαγωγικού της δικογράφου.

125. Παρατηρώ παρεμπιπτόντως ότι το ζήτημα της αποδείξεως των ποσοστώσεων, το οποίο εξετάζεται στις σελίδες 44 και 45 του εν λόγω δικογράφου και όχι στις σελίδες 46 και 47, αντιμετωπίζεται κατά τρόπο πολύ λιγότερο λεπτομερή στο εν λόγω δικόγραφο απ' ό,τι στην αίτηση αναιρέσεως. Τούτου λεχθέντος, η αναφορά που περιλαμβάνεται στο δικόγραφο είναι επαρκής για να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν πρόκειται για νέο ισχυρισμό.

126. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να διαπιστώσω, μαζί με την Επιτροπή, ότι, στη σκέψη 896 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο περιγράφει επακριβώς τις αιτιάσεις που προβάλλει η Montedison στο εισαγωγικό της δικόγραφο. Η απάντηση του Πρωτοδικείου περιλαμβάνεται στις σκέψεις 903 και 904 της αποφάσεως.

127. Επομένως, η αναιρεσείουσα δεν έχει δίκαιο όταν ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη την επιχειρηματολογία της.

128. Παρομοίως, η αναιρεσείουσα κατηγορεί το Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους δεν έλαβε υπόψη τα 23 έγγραφα που αναφέρονται στις σελίδες 24 έως 31 του δικογράφου. Όμως, οι εν λόγω σελίδες δεν περιλαμβάνουν μια τέτοια παραπομπή. Ωστόσο, η αναιρεσείουσα εξηγεί ότι τα έγγραφα αυτά απέδειξαν την ύπαρξη έντονου ανταγωνισμού, ασυμβίβαστου με τη σύμπραξη επί των τιμών και επί των ποσοστώσεων αγοράς.

129. Επιβάλλεται και στην προκειμένη περίπτωση να διαπιστωθεί ότι το Πρωτοδικείο εξέτασε λεπτομερώς το ζήτημα αν τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δικαιολογούσαν τα συμπεράσματα της Επιτροπής ως προς την ύπαρξη συστημάτων ποσοστώσεως [21] και τις πρωτοβουλίες ως προς τις τιμές [22]. Στο πλαίσιο αυτο, εξέτασε ειδικά, στη σκέψη 659 της αποφάσεώς του, το ζήτημα της περιπτώσεως των αποδεικτικών στοιχείων με τα οποία αποδεικνυόταν η ύπαρξη έντονου ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών. Υπογράμμισε επίσης, στη σκέψη 1062 της αποφάσεώς του, ότι η Επιτροπή έλαβε δεόντως υπόψη τις δυσχέρειες εφαρμογής της συμπράξεως και, ειδικότερα, την ύπαρξη «επιθετικών» συμπεριφορών ορισμένων παραγωγών.

130. Επομένως, το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη το ζήτημα αυτό και έτσι, έμμεσα αλλά υποχρεωτικά, απάντησε στην εκ μέρους της

21 — Σκέψεις 584 έως 617 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.
22 — Σκέψεις 637 έως 661 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

αναιρεσείουσας επίκληση των συναφών εγγράφων. Η αναιρεσείουσα, η οποία εξάλλου δεν επικαλείται εν προκειμένω κανένα συγκεκριμένο στοιχείο το οποίο θα αντέκρουε την ανάλυση του Πρωτοδικείου, δεν μπορεί επομένως να προβάλει έλλειψη εξετάσεως των σχετικών αποδείξεων.

131. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί, υπό την επιφύλαξη της υποχρεώσεως τηρήσεως των γενικών αρχών και των δικονομικών κανόνων περί του βάρους και της διεξαγωγής των αποδείξεων και της υποχρεώσεως μη αλλοιώσεως των αποδεικτικών στοιχείων, να θεωρηθεί ότι υποχρεούται να αιτιολογεί ρητώς τις εκτιμήσεις του όσον αφορά την αποδεικτική αξία κάθε αποδεικτικού στοιχείου που του έχει υποβληθεί, ιδίως όταν θεωρεί ότι τα στοιχεία αυτά δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον ή είναι απρόσφορα για την επίλυση της διαφοράς [23].

132. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 1009 και 1028 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, αρνήθηκε στην αναιρεσείουσα τη δυνατότητα να προσκομίσει στη συζήτηση τέσσερα νέα έγγραφα υπέρ αυτής, των οποίων έλαβε γνώση στο πλαίσιο μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας σχετικά με την πρόσβαση στον φάκελο της Επιτροπής. Κατά τη Montedison, το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε ότι, στο μέτρο που δεν είχε προβάλει ισχυρισμούς σχετικά με την πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο, δεν έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις που αυτή κατέθεσε κατόπιν αυτού του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας.

133. Η Montedison προβάλλει ότι τα εν λόγω τέσσερα έγγραφα απεικόνιζαν την καταστροφική πτώση των τιμών στην Ιταλία, την επιθετικότητα του ανταγωνισμού και το γεγονός ότι οι αλλοδαπές επιχειρήσεις δεν ήσαν πληροφορημένες ως προς την κατάσταση της ιταλικής αγοράς.

134. Η αναιρεσείουσα επικαλείται, συναφώς, παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, περί απαγορεύσεως προβολής νέων ισχυρισμών. Ωστόσο, η ίδια προβάλλει ότι, στην προκειμένη περίπτωση, δεν επρόκειτο για προβολή νέου ισχυρισμού, αλλά για ανάπτυξη προβληθέντος ήδη ισχυρισμού. Επομένως, δεν μπορεί να υπάρχει παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 2, αφού η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή μόνο στην επίκληση νέων ισχυρισμών.

135. Ούτε κατά μείζονα λόγο μπορεί να συναχθεί από τη διάταξη αυτή, όπως πράττει η αναιρεσείουσα, με δικαιολογία ότι πρόκειται για ανάπτυξη προβληθέντος ισχυρισμού και όχι για προβολή νέου, δικαίωμα διατυπώσεως οποιωνδήποτε παρατηρήσεων που η αναιρεσείουσα θα έκρινε χρήσιμες. Συγκεκριμένα, τέτοιες παρατηρήσεις δεν μπορούν να προβληθούν παρά μόνο με τήρηση των άλλων διατάξεων του Κανονισμού Διαδικασίας, όπως το άρθρο 48, παράγραφος 1, του κανονισμού.

23 — Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-237/98 P, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-4549, σκέψη 51).

136. Εντούτοις, η Montedison προβάλλει επίσης ότι η μη αποδοχή των εν λόγω εγγράφων συνιστά προσβολή του δικαιώματος για μια δίκαιη δίκη, που απορρέει από το άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιστη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

137. Χωρίς να χρειάζεται να λάβω θέση επί της εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση της διατάξεως αυτής καθεαυτής προέχει, κατ' εμέ, να τονιστεί ότι το δικαίωμα αυτό δεν συνεπάγεται, ωστόσο, την υποχρέωση για το δικαιοδοτικό όργανο να δεχθεί κάθε προσφορά αποδεικτικών μέσων. Συγκεκριμένα, η ορθή απονομή της δικαιοσύνης συνεπάγεται το δικαίωμα για τον δικαστή να επιβάλλει όρια στις προσφορές αποδεικτικών μέσων, όπως τα προβλεπόμενα στο άρθρο 48, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Ομοίως, πρέπει να υπάρχει μια στιγμή κατά την οποία το δικαιοδοτικό όργανο δικαιούται να θεωρήσει ότι έχει επαρκείς πληροφορίες ή ακόμη ότι το προτεινόμενο αποδεικτικό στοιχείο δεν είναι λυσιτελές για τη διαφορά της οποίας επιλαμβάνεται.

138. Τούτου λεχθέντος, η κατάσταση ήταν διαφορετική στην προκειμένη περίπτωση, αφού οι παρατηρήσεις της αναιρεσείουσας, τις οποίες επισύναψε στην αίτηση αναιρέσεως και τις οποίες το Πρωτοδικείο αρνήθηκε να λάβει υπόψη, δεν εμφανίζονταν ως πρόταση αποδεικτικών στοιχείων, αλλά κατατέθηκαν στο πλαίσιο μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου, που θα επέτρεπαν σ' αυτό να εκτιμήσει τους ισχυρισμούς των επιχειρήσεων σχετικά με την πρόσβαση στον φάκελο. Αποφασίζοντας να λάβει το μέτρο αυτό, εξάλλου, το Πρωτοδικείο επιφυλάχθηκε ρητά να εκτιμήσει τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών [24].

139. Στο πλαίσιο αυτό, ήταν εκ μέρους του λογικό να μη λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις αυτές, αφού η Montedison δεν προέβαλε κανένα ισχυρισμό σχετικά με την πρόσβαση στον φάκελο, προς στήριξη του οποίου έπρεπε να διατυπωθούν οι εν λόγω παρατηρήσεις.

140. Εξάλλου, προέχει να παρατηρηθεί ότι οι παρατηρήσεις αυτές, όχι μόνο δεν αποτελούν τυπικά πρόταση αποδεικτικών μέσων κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, αλλά μπορούν κάλλιστα να θεωρηθούν ότι προβάλλουν, μετά την κατάθεση του δικογράφου και επομένως εκπρόθεσμα, ισχυρισμό σχετικό με την πρόσβαση στον φάκελο.

141. Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μεταξύ των εν λόγω τεσσάρων εγγράφων, δύο εξετάστηκαν, εν πάση περιπτώσει, από το Πρωτοδικείο διότι είχαν παρατεθεί από άλλο διάδικο. Επιπροσθέτως, τα ζητήματα στα οποία, κατά την αναιρεσείουσα, μπορούσαν να συμβάλουν τα έγγραφα αυτά, δηλαδή οι εξελίξεις στην ιταλική αγορά, εξετάστηκαν λεπτομερώς από το Πρωτοδικείο, ειδικότερα κατά την εκ μέρους του εξέταση του εγγράφου Solvay [25].

24 — Σκέψη 1023 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

25 — Βλ. σκέψεις 629 έως 635 και 905 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

142. Επομένως, η αναιρεσείουσα δεν αποδεικνύει πως η απόρριψη εκ μέρους του Πρωτοδικείου των εγγράφων της είχε την ελάχιστη επίπτωση στην απόφασή του.

143. Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι η διαδικαστική πλημμέλεια της οποίας γίνεται επίκληση δεν μπορεί να συνεπάγεται την ακύρωση παρά μόνον αν είχε αποδειχθεί ότι αυτή είχε επιζήμιο αποτέλεσμα για την αναιρεσείουσα [26], quod non, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

144. Τέλος, παρατηρεί ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 906 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, απέρριψε πίνακα που αυτή είχε προσκομίσει, στον οποίο σύγκρινε τις τιμές-στόχους που ανέφερε η Επιτροπή και τις τιμές που πράγματι εφάρμοσε αυτή η ίδια, προκειμένου να αποδείξει ότι δεν ήταν δυνατόν να συμμετείχε στις πρωτοβουλίες επί των τιμών. Προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι αποφάνθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο επειδή η αναιρεσείουσα δεν είχε διευκρινίσει ούτε την πηγή των αριθμών που αποτελούσαν, κατ' αυτήν, τις τιμές που πράγματι εφάρμοζε ούτε την ακριβή ημερομηνία κατά την οποία είχαν διαπιστωθεί οι τιμές αυτές.

145. Η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι η πηγή δεν μπορούσε να ήταν παρά τα υποχρεωτικά λογιστικά έγγραφα που αναφέρουν όλες τις πωλήσεις της Montedipe και ότι επρόκειτο για τις μέσες τιμές πωλήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τις επίδικες περιόδους.

146. Το επιχείρημα αυτό είναι προδήλως απαράδεκτο. Πράγματι, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, να προβεί στον έλεγχο της εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων που προέβη το Πρωτοδικείο, εκτός της περιπτώσεως της αλλοιώσεως, πράγμα που δεν προβάλλεται στην προκειμένη περίπτωση.

147. Επιπλέον, το επιχείρημα αυτό δεν ασκεί καμία απολύτως επιρροή αφού τόσο από την απόφαση PVC II όσο και από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση [27] προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι οι πρωτοβουλίες επί των τιμών είχαν στεφθεί με επιτυχία και ότι οι παραγωγοί όντως πέτυχαν τις τιμές-στόχους.

148. Συνεπώς, το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα επικαλείται ένα έγγραφο το οποίο, ανεξάρτητα από την αποδεικτική ισχύ που πρέπει να του αναγνωριστεί, δεν αντικρούει εν πάση περιπτώσει τη θέση της Επιτροπής, δεν είναι ικανό να θέσει υπό αμφισβήτηση το περιεχόμενο της διοικητικής ή της δικαστικής αποφάσεως.

149. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

26 — Αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 1980, 30/78, Distillers κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 465, σκέψη 26)· της 29ης Οκτωβρίου 1980, 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 207), και της 11ης Νοεμβρίου 1987, 259/85, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 4393).

27 — Βλ., ειδικότερα, σκέψη 906 αυτής.

Ζ — Επί της παραβάσεως των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου

150. Η Montedison διαπιστώνει ότι ένας από τους δικαστές του πενταμελούς τμήματος το οποίο επελήφθη της υποθέσεως, του οποίου είχαν λήξει τα καθήκοντα επτά μήνες πριν τη δημοσίευση της αποφάσεως, κακώς θεωρήθηκε ως «απουσιάζων» ή «κωλυόμενος» κατά την έννοια του άρθρου 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας και δεν αντικαταστάθηκε έγκαιρα.

151. Ωστόσο, δεν βλέπω γιατί κακώς το Πρωτοδικείο, σύμφωνα άλλωστε με την πάγια νομολογία του [28], θεώρησε τη λήξη της θητείας ως απουσία ή κώλυμα κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

152. Πράγματι, δεν προκύπτει από τη διατύπωση της διατάξεως αυτής ότι δεν έχει εφαρμογή στη συγκεκριμένη περίπτωση.

153. Η ανάλυση του σκοπού του άρθρου 32, παράγραφος 1, επιβεβαιώνει το συμπέρασμα αυτό.

154. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό να εμποδίζει όπως οι δικαστές που συγκροτούν το Πρωτοδικείο να είναι σε άρτιο αριθμό προς έκδοση αποφάσεως. Στο πλαίσιο αυτό, ούτε η φύση του κωλύματος ούτε ο οριστικός ή προσωρινός χαρακτήρας του ασκούν επιρροή. Πράγματι, έστω και σύντομη απουσία ή σύντομο κώλυμα, που επέρχονται όμως, για παράδειγμα, κατά τη στιγμή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, μπορούν να συνεπάγονται την ανάγκη να αποφευχθεί όπως οι δικαστές είναι σε άρτιο αριθμό.

155. Επομένως, δεν βλέπω τον λόγο για τον οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι η έννοια του «κωλύματος» κατά το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν περιλαμβάνει το κώλυμα το οποίο απορρέει, για ένα δικαστή, από το τέλος της θητείας του.

156. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Η — Επί της παραβάσεως του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17

157. Η αναιρεσείουσα, υπενθυμίζουσα τις αρχές που έχουν εφαρμογή στον τομέα καθορισμού των προστίμων, προσάπτει κατ'

28 — Η Επιτροπή παραθέτει, συναφώς, τις αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 1992, T-26/90, Finsider κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1789, σκέψη 37) (ανάληψη καθηκόντων δικαστή στο Δικαστήριο)· της 6ης Μαΐου 1997, T-195/95, Guérin automobiles κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997. σ. II-679, σκέψη 10) (θάνατος)· της 8ης Ιουλίου 1998, T-232/95, Cecom κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1998, σ. II-2679, σκέψη 13) (διορισμός ως γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο), και της 11ης Μαρτίου 1999, T-134/94, NMH Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-239, σκέψη 38) (λήξη της θητείας).

ουσίαν στο Πρωτοδικείο ότι επέτρεψε να της επιβληθεί πρόστιμο δυσανάλογο και εισάγον διάκριση.

158. Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι κακώς το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 1216 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η Montedison ουδόλως κατέδειξε ως προς τί το επιβληθέν πρόστιμο συνιστούσε δυσμενή διάκριση. Αμφισβητεί την απαίτηση αποδείξεως που της αντιτάχθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο ενώ, καθ' όλη τη διαδικασία, προέβαλε ότι δεν μπορούσε, στη χειρότερη περίπτωση, παρά να της καταλογιστεί συμμετοχή σε ορισμένες συναντήσεις, των οποίων το αντικείμενο ήταν, επιπλέον, νόμιμο, κατά τη διάρκεια περιόδου που περιλαμβάνεται μεταξύ ενός και τριών ετών, αντί των έξι ετών που έλαβε υπόψη η Επιτροπή.

159. Ο εισάγων διακρίσεις χαρακτήρας του προστίμου προκύπτει από το γεγονός, αφενός, ότι η Montedison αντιμετωπίστηκε κατά τον ίδιο τρόπο όπως και οι λοιπές ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες ωστόσο δραστηριοποιήθηκαν στον τομέα καθ' όλη την επίδικη περίοδο και, αφετέρου, δεν έτυχε μειώσεως του προστίμου, αντίθετα από άλλες τρεις επιχειρήσεις.

160. Η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας στηρίζεται σε μια εσφαλμένη αρχή. Συγκεκριμένα, θεωρεί ως κεκτημένο το γεγονός ότι η συμμετοχή της στην παράβαση δεν είχε κοινό μέτρο με ό,τι προκύπτει από την απόφαση και συνάγει τη λογική συνέπεια ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε έπρεπε να μειωθεί.

161. Στην πραγματικότητα όμως, οι θέσεις της σχετικά τόσο με τη σοβαρότητα όσο και τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση απορρίφθηκαν από το Πρωτοδικείο, όπως έχει αναφερθεί. Επομένως, αυτό δεν είχε κανένα λόγο να μεταβάλει το ύψος του προστίμου.

162. Η κατάσταση είναι παρόμοια όσον αφορά το ζήτημα της δυσμενούς διακρίσεως. Πράγματι, το ύψος του προστίμου καθορίστηκε κατά τον ίδιο τρόπο όπως και για τις λοιπές επιχειρήσεις, δηλαδή, λαμβάνοντας ειδικά υπόψη την αποδειχθείσα διάρκεια της συμμετοχής της επιχειρήσεως στη σύμπραξη.

163. Αν ορισμένοι παραγωγοί έτυχαν μειώσεως του προστίμου, αυτό οφείλεται στο ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, κατόπιν εκτιμήσεως των αποδείξεων, ότι η διάρκεια της συμμετοχής τους δεν ήταν τόσο μακρά, ή το μερίδιό τους στην αγορά τόσο μεγάλο, όσο συνεπαγόταν η απόφαση της Επιτροπής. Στην περίπτωση της Montedison, η εξέταση των αποδείξεων δεν κατέστησε δυνατά τέτοια συμπεράσματα ούτε άφησε να διαφανούν άλλες αιτίες μειώσεως του προστίμου και επομένως, αναπόφευκτα, δεν δικαιολογούσε μείωσή του.

164. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Θ — *Επί της μη εξετάσεως των αποδείξεων ως προς τη ζημία που υπέστη η αναιρεσείουσα και της παραβιάσεως της αρχής περί ευθύνης λόγω υπαιτιότητας της Επιτροπής*

165. Η Montedison προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, στη σκέψη 1263 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, απέρριψε ως απαράδεκτα τα αιτήματά της περί καταδίκης της Επιτροπής στην καταβολή αποζημιώσεως, για τον λόγο ότι, ως προς το αίτημα αυτό, το δικόγραφο της προσφυγής δεν πληρούσε τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θέτει ο Κανονισμός Διαδικασίας. Ωστόσο, δεν έπαυσε, κατά τα τέσσερα έτη της διαδικασίας, να επικρίνει την παράνομη συμπεριφορά της Επιτροπής, της οποίας υπενθυμίζει τις διάφορες πτυχές.

166. Επομένως, το αίτημά της όχι μόνο ήταν παραδεκτό, αλλά και βάσιμο. Η αναιρεσείουσα παραπέμπει στην απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής [29], όπου το Δικαστήριο, στην περίπτωση υπερβολικής διάρκειας της δικαστικής διαδικασίας, μείωσε το ύψος του προστίμου για λόγους οικονομίας της διαδικασίας, προβαίνοντας έτσι, κατά τη Montedison, σε συμψηφισμό μεταξύ του ποσού αυτού και εκείνου της προκληθείσας ζημίας, που οφείλεται στη δράση της Επιτροπής.

167. Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα αναπτύσσει τη συλλογιστική αυτή μόνο στο στάδιο της αναιρέσεως. Αντιθέτως, το δικόγραφο της προσφυγής της ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν περιέχει καμία νύξη, εφόσον περιορίζεται στο να ζητήσει να «υποχρεωθεί η Επιτροπή να αποκαταστήσει τη ζημία που προκύπτει από τα έξοδα για τη σύσταση της τραπεζικής εγγυήσεως και κάθε άλλα έξοδα που έχουν σχέση με την επίδικη απόφαση».

168. Το γεγονός ότι το δικόγραφο της προσφυγής περιέχει πολλές επικρίσεις κατά της Επιτροπής, χωρίς ωστόσο να διατυπώνεται οποιοδήποτε αίτημα αποκαταστάσεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκές. Πράγματι, είναι σχεδόν αναπόφευκτο ότι η προσφυγή ακυρώσεως μιας αποφάσεως της Επιτροπής περιλαμβάνει επικρίσεις κατ' αυτής. Δεν μπορεί να απαιτείται από το Πρωτοδικείο να συνάγει υποχρεωτικά την ύπαρξη και το βάσιμο του αιτήματος αποζημιώσεως.

169. Ελλείψει κάθε λόγου που να στηρίζει ρητά το αίτημα αυτό, καλώς το Πρωτοδικείο το έκρινε απαράδεκτο βάσει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας το οποίο ορίζει ότι το δικόγραφο της προσφυγής περιέχει «συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση».

29 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P (Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 48).

170. Προσθέτω ότι καλώς επίσης το Πρωτοδικείο διευκρίνισε ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι το πταίσμα που προσάπτεται στην Επιτροπή αντιστοιχεί στις διάφορες αιτιάσεις που προβάλλει η αναιρεσείουσα, η ολική απόρριψη των αιτιάσεων αυτών συνεπάγεται υποχρεωτικά το αβάσιμο του αιτήματος αποκαταστάσεως της ζημίας.

171. Πράγματι, δεν βλέπω σε ποια άλλη βάση πλην των αιτιάσεων που η αναιρεσείουσα διατύπωσε στο δικόγραφο της προσφυγής της μπορούσε να στηριχθεί το εν λόγω αίτημα. Επομένως, η τύχη του αιτήματος αυτού συνδεόταν αναπόφευκτα με εκείνο των εν λόγω αιτιάσεων, τις οποίες απέρριψε το Πρωτοδικείο.

172. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Πρόταση

173. Ενόψει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.